

SZÉCHENYI 2020

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

SZAKMAI TERV

(RÖVID VÁLTOZAT)

EFOP-1.8.7-16

„Célzott prevenció programok a szenvedélybetegségek megelőzése érdekében”

Drogprevenció projekt Gyöngyösön és vonzáskörzetében

Tartalomjegyzék

1.	HELYZETÉRTÉKELÉS, A PROJEKT INDOKOLTSÁGA.....	1
1.1.	A projekt szükségességét alátámasztó probléma bemutatása.....	
1.2.	A projekt kapcsolódása a hazai és térségi fejlesztéspolitikához.....	
2.	A projekt megvalósítójának bemutatása.....	9
2.1.	A támogatást igénylő szervezet és a megvalósításban részt vevő partnerek bemutatása.....	
2.2.	A projekt megvalósításához szükséges szervezeti feltételek és humán erőforrások bemutatása. .	
3.	FELHÍVÁSHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS BEMUTATÁSA.....	11
3.1.	Célcsoport bemutatása.....	
3.2.	Célok illeszkedése a helyi igényekhez.....	
3.3.	A projekt hosszú távú hasznosulásai.....	
4.	A projekt szakmai tartalmának bemutatása.....	14
4.1.	A megvalósulótevékenységek bemutatása.....	
4.2.	Az indikátorok és számszerűsített műszaki-szakmai mutatók teljesülése.....	
4.3.	A megvalósítás ütemterve.....	
4.4.	A projekt szakmai kockázatainak bemutatása.....	
5.	A projekt fenntartása.....	21
5.1.	A projektmegvalósítás befejezését követő kötelezettségek ismertetése.....	
5.2.	Az eredmények hasznosulása, fenntarthatósága.....	
6.	A tervezett költségek szakmai indokoltsága.....	
7.	Horizontális vállalások.....	
8.	Nyilvánosság biztosítása.....	

1. HELYZETÉRTÉKELÉS, A PROJEKT INDOKOLTSÁGA

1.1. A projekt szükségességét alátámasztó probléma bemutatása

Gyöngyös város Heves megyében, a Mátra hegység déli lábánál található. Közel 30.000 lakosával a megye második legnagyobb városa, vonzáskörzetéhez 23 település tartozik.

A városban és környékén néhány országosan is jegyzett, több ezer munkavállalót feszítő cég (Mátra Erőmű, Apolló Tyres, Procter & Gamble, Bosch) és néhány közép-, illetve kisvállalkozás működik. A munkaerőpiacot kettősség jellemzi, egyrészt munkaerőhiány van szakképzett munkaerőből, másrészt a szakképzetlen munkaerő munkanélküliséget generál. A környék településeinek társadalmi-gazdasági jellemzői teljesen különbözőek. Egyrésztük a szőlőből élő, tehetősebb réteg lakja (Abasár, Markaz), máshol a lakosság jelentős hányadát a cigány lakosság alkotja az aktív korú nem cigány lakosság elvándorolása miatt (Halmajugra, Gyöngyösoroszi). Gyöngyöspata szintén a városhoz kötődik, ahol az elmúlt években kialakult etnikai alapú konfliktus a mai napig nem nyert megnyugtató megoldást.

A lakosság heterogén összetétele Gyöngyös városára is jellemző. Kialakult két, jómódú családok által lakott, lakópark jellegű városrész; megmaradt a valamikori, 80-s években épített, erősen felújításra szoruló lakótelep is; és a város peremén, ellentétes irányban találhatóak a romák lakta városrészek, a híres-hírhedt Duránda és a Harmadosztály; a többség pedig, átlagos lakótelepi lakásokban, kertés családi házakban él.

A 30 év alatti korosztály a város lakosságának 30%-át teszi ki, de a bejáró középiskolások, általános iskolások száma jelentősen növeli a fiatalok arányát. A város oktatási intézményekkel jól ellátott, szakiskola, szakközépiskola, gimnázium, főiskola is működik, vagyis minden fiatal korosztály jelen van a város életében.

Gyöngyös az elmúlt évek alatt a kábítószer-kereskedelem jelentős helyszínévé vált. A város jó közlekedési adottságai (az ország kelet-nyugati irányú közlekedési folyosója, az M3-as autópálya és a Budapest – Miskolc - Kassa vasútvonal mellett fekszik) és Budapest közelsége a drogterjesztés, droghoz jutás, droghasználat szempontjából kiemelt jelentőségű.

Gyöngyös egyes területein – pl. az észak-nyugati városrészen – nagyon magas a droghasználók aránya. Az elmúlt időszakban, az országos médiában is szereplő durándai droghelyzet következményeként a településrész drogfertőzöttségéről, a város más részeihez képest, több információ áll rendelkezésünkre. A dizájner drogok, különösen a herbálként árult biofűés a katinon stimulánsok - kristály - már évek óta a legnépszerűbbek a településrészen. Szakértői beszámolók szerint itt nemcsak a helyi fogyasztók ellátása folyik, hanem a város más részén élők is itt tudják beszerezni a drogot.

Riasztó tendencia, hogy a különféle szerekkel kapcsolatba kerülő fiatalok életkora egyre alacsonyabb, a szakemberek tapasztalatai szerint már a 10-11 éves korosztály is érintett lehet vagy a baráti kör vagy a saját családjá (idősebb droghasználó testvér, illetve szerhasználó szülők) révén. Azok a gyerekek, akiknek a családjában szenvedélybeteg él, fokozottan veszélyeztetettek a szerhasználat szempontjából. A droghasználat a személyiség fejlődésére legerőteljesebben a serdülő és a fiatal felnőtt korban képes hatni, mivel ehhez az életkorhoz köthető a felnőtté válás, ami egyébként is egy krízises időszak a fiatal számára. Az anyaghasználat megbontja a normális pszichológiai fejlődést, aminek hatására az egyén a problémamegoldások társadalmi normáktól eltérő, deviáns formáját sajátítja el, ezzel együtt szembekerülhet családjával, iskolájával. Egy deviáns karriert építő fiatal nemcsak közvetlen hozzátartozói számára, hanem tágabb környezete, sőt, a társadalom számára is veszélyforrás és teherterhel.

A protektív tényezők közül fiatalkorban kiemelkedő jelentőségű a család, az iskola, a kortárs csoportok, a helyi közösségek. Fontos cél a közösségek és a család szerepének megerősítése és a fiatalok elérhetősége. A fiatalok droghasználatának közösségben alakul ki, így annak megoldása is a közösség számára jelent feladatot. A probléma megoldásának érdekében megtörtént az információgyűjtés, a probléma feltérképezése, valamint a célcsoportok beazonosítása.

A közösségi alapú prevenció jelenleg nélkülözi a városban a megfelelő módszereket, helyszínt és szakembereket. A városban csoportos alapú szociális munka nemcsak e területen, de más célcsoport és probléma esetében sem működik.

A gyöngyösi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum 2017. tavaszán kérdőíves vizsgálatot végzett az általános és középiskolákban tanuló 7-12. évfolyamos diákok, valamint az ezzel a korosztállyal kapcsolatba kerülő intézmények, szakemberek körében. Az adatgyűjtés célja főként a fiatalok káros szenvedélyekhez fűződő attitűdjének felmérése, és a városban fellelhető kábítószer fogyasztási tendenciák kimutatása volt, másrészt ezen korosztály, értékrendjéről, kapcsolatrendszeréről is információkat gyűjtöttek. A kábítószerügyi helyzet pontos feltáráshoz elengedhetetlenül szükséges volt a korosztállyal kapcsolatba kerülő szakemberek problémaérzékenységének megismerése, tapasztalatainak begyűjtése, szükségleteik, igényeik feltárása. A kutatásban 1098 diákot és 112 szakembert értek el.

A felmérés során mind a fiatalokat, mind a szakembereket megkérdezték, hogy mit tartanak a fiatalok legégetőbb problémájának. A felsorolt lehetséges alternatívák közül a kábítószer elterjedését mindkét csoport az élre helyezte. A fiatalok 44,3%-a (a szakembereknél is nagyobb aránya) tartja komoly problémának a városban a drogfogyasztást.

A kutatásról szóló részletes összefoglalót a KEF által készített, Gyöngyös Város Önkormányzatának Drogprevenció Stratégiája 2016-2011 c. dokumentum tartalmazza.

Főbb adatok és következtetések a kitöltött tanulói kérdőívek alapján:

Mennyire okoz problémát, nehézséget számodra indulataid, agressziód kezelése; feladataid teljesítése; kapcsolatteremtés másokkal; önmagad érvényesítése? kérdésre a válaszadók több mint 80%-a válaszolta azt, hogy könnyen, illetve nagyon könnyen, 1-2 % bevallása szerint nem megy, a többiek nehezen vagy nagyon nehezen birkóznak meg a kérdésben felsorolt problémákkal. Megállapíthatjuk, hogy a kérdezett fiatalok 20%-nak segítségre lenne szüksége az élet területén előforduló nehézségek leküzdésére, saját személyiségük karbantartására, társas kapcsolataik erősítésére.

Kivel beszélgetsz a drogok hatásáról? kérdésre a válaszadók 55%-a szülőket, nevelőszülőket jelölt meg, több mint 20%-a a felsorolt szakembereket. Elgondolkodtató, hogy a válaszadók közel 20%-a nem kerül olyan helyzetbe, hogy beszélgetni tudna erről a témáról, ami azt jelenti, hogy a szakembereknek, az oktatási intézményeknek komoly szerepet kell vállalniuk ez ügyben.

Naponta általában hány órát töltesz elektronikus eszközök használatával tanítás céljából? kérdésre a válaszadók 57,1 %-a válaszolta azt, hogy 1-2 órát, és csupán 1,5 % válaszolta azt, hogy 5-6 órát, ugyancsak 1,5% jelölte be a 6 óránál többet. Érdekes, hogy 21,5 % egyáltalán nem használja tanulás céljaira az elektronikus eszközöket.

Naponta általában hány órát töltesz elektronikus eszközök használatával szórakozásra? kérdésre a válaszadók 21%-a 1-2 órát, 27,3% 2-3 órát és 22,8 % 3-4 órát jelölt meg. Összesítve ezeket a válaszokat kiderül, hogy a válaszadók 71 %-a 1-4 órát szórakozik elektronikus eszközök használatával. A szabadidő eltöltésének hagyományos módjai (sport, kirándulás, hobbik művelése, mozi, olvasás, társasjátékok) igencsak háttérbe szorultak a mai fiatalok életmódjában, melynek több oka is lehet. Talán nem így szocializálódtak a családban, társas környezetükben, és nem váltak a mindennapok részévé ezen tevékenységek, nem bírnak elég vonzerővel az elektronikus eszközök nyújtotta lehetőségekkel szemben, illetve a társadalom nem kínál elég változatos programokat, melyek kiszabadíthatnák a fiatalokat az elektronikus kütyük világából. Árnyalja a képet, hogy a mai fiatalok a társas kapcsolataikat is az elektronikus eszközök segítségével (chat, közösségi oldalak) élik. Érdekes megnézni a két szélső értéket. A válaszadók 2,8 %-a semennyi időt nem tölt szórakozás céljából elektronikus eszközök használatával, 14,1 % viszont 6 óránál többet, mely időtartam már a függőség kategóriája és egészségkárosító hatása van.

Fogyasztasz-e alkoholt, alkoholos italokat, ha igen, milyen gyakorisággal? kérdésre adott válaszokból az is kiderül, hogy a válaszadók mely italfajtát preferálják. A megkérdezettek jelentős hányada alkalmanként fogyaszt alkohol és sajnos a válaszadók között vannak néhányan, akik addig isznak, amíg be nem rúgnak. Az alkoholfajták közül egyértelműen a sör vezet igazolva azt, hogy a felnőtt társadalomban elterjedt szólás, mely szerint "a sör nem ital" már a fiatalabbak gondolkodásába is beépült.

Kedvelt alkohol még a bor, ezt követik az alkoholos üdítők és a röviditalok, likőrök, végül a tömény italok valamivel keverve.

Ha fogyasztasz alkoholt, mennyire érzed ezt problémának az életedben? kérdésre a kérdőívet kitöltő fiatalok 80%-a válaszolt, tehát bevallásuk szerint ennyien fogyasztanak alkoholt. A kérdésre adott válaszok (80%) alapján a fiatalok 85,2 %-a nem érzi problémának hogy alkoholt fogyaszt. Az alkoholista, alkoholizmus fogalmak a köztudatban még mindig a felnőtt társadalomhoz kapcsolódó devianciák, pedig ez a jelenség a fiatalabb korosztály életében is jelen van. Nagy probléma, hogy a fiatalabb generáció nem ismeri az alkoholfogyasztás következményeit, veszélyeit, vagy nem akar tudomást venni róla. A kérdőívet kitöltők 24,8%-a tartja az alkoholizmust a fiatalok második legnagyobb problémájának.

Milyen célból fogyasztottál alkoholt? kérdésre a kérdőívet kitöltő fiatalok 81%-a válaszolt. A szórakozás elengedhetetlen kelléke az alkoholfogyasztás, erről tanúskodik a kérdésre válaszolók 68,6%-a. A fiatalok 8,1%-a ellazulás, 4,8% stresszoldás miatt fogyaszt alkoholt, vagyis nem találnak olyan tevékenységet, nem ismernek olyan módszert, mellyel feszültségeiket kezelhetnék, levezethetnék. Nem kérik szakember segítségét sem, talán nem is tudják, hogy lehetne. Az alkoholfogyasztás a rövidtávú megoldás illúzióját keltheti, de az alkohol hatásának elmúltával újra előkerülnek, akár halmozódhatnak a problémák. A felnőttektől eltanult minta tehát a fiatalok körében is működik. A társaktól jövő nyomás miatt 3,5% fogyaszt alkoholt, hisz a csoporthoz tartozás érzése, igénye fiatalabb korban felülírja akár az egyéni szándékot is.

Használtál-e már életedben egyet vagy többet a következő anyagokból? A válaszolók 60%-a soha nem dohányzik, 14% pedig naponta. A válaszolók 24%-a saját bevallása szerint soha nem fogyasztott alkoholt, 97%-a egyáltalán nem fogyaszt kábítószer, 85% pedig egyáltalán nem használ altatókat, nyugtatókat. A káros szenvedélyek halmozott jelenléte komoly veszélyforrás. A dohányzás és alkohol káros hatásairól évtizedek óta hallhatnak a társadalom felnőttjei és fiataljai egyaránt, de az energiaital megjelenése és elterjedése az utóbbi évekre tehető. A válaszadók közel 35%-a ritkán, 28% egyáltalán nem, a válaszadók 38%-a pedig változó gyakorisággal fogyaszt energiaitalt, mely adatokat összesítve megállapíthatjuk, hogy az energiaital fogyasztásának divatja a fiatal korosztályhoz is elért. A túlzott koffeinbevitelnek fejlődésben lévő szervezetükre gyakorolt káros hatásaival valószínűleg nincsenek pontosan tisztában sem a fiatalok, sem szüleik. Altatókat, nyugtatókat 85% egyáltalán nem, 12% ritkán fogyasztott. A válaszadó fiatalok 97%-a egyáltalán nem, 1-3% ritkán használta a következő szereket: herbál, kristály, ecstasy, anfetaminok, marihuána, oldószer. A statisztika túl szépnek tűnik ahhoz képest, hogy a válaszadók 44,3%-a tartja a kábítószer elterjedését korosztálya legnagyobb problémájának.

Tudod-e mit jelet a rohamivás kifejezés, ha igen, akkor vettél-e már részt rohamivásban? A megkérdezett fiatalok 57,4%-a nem ismeri a rohamivás kifejezést, 36,3% ismeri, de nem vett részt ilyesmi, összességében a fiatalok közel 94%-a nem él az alkoholfogyasztás ezen módjával, ellentétben a 6,3 %-ot alkotó társaikkal

Mennyire okoz (okozna) nehézséget a tiltott szerekhez való hozzájutás? A megkérdezett fiatalok 58,9%-a nem tudja, mennyire okozna számára nehézséget a tiltott szerekhez való hozzájutás, 18,2%-nak semmilyen nehézséget nem okozna, 15,9% kis utánajárással, 7% hosszabb keresgéléssel tudna tiltott szerekhez hozzájutni. Vagyis a válaszadók 41%-nak elérhető közelségében található kábítószer, ami a város fertőzőtségére utal.

A Honnan szerzed az információid a drogokról? kérdésre 34,6% az internetet, 25,5% a tévét, 23% a barátokat, ismerősöket jelölte meg. A válaszok szerint sem a szülők, sem a pedagógusok, sem a szakemberek nem jelentenek információs bázist a fiatalok számára. A városban sajnálatosan nem működik ifjúsági közösségi szintér, mely a célzott prevenciónak helyszínt adhatna. A szabadidő eltöltésének kizárólagos helyszínei a kocsmák, szórakozóhelyek, városi közterek, ahol a prevencióra csak korlátozottan van lehetőség.

Van-e a családban és/vagy baráti körödben droghasználat? kérdésre a megkérdezettek 83,8%-a úgy nyilatkozott, hogy családjában, baráti körében nem használnak drogot. A fiatalok környezetében jelen van a kábítószer, ugyanakkor az adatok (saját fogyasztás és ismerősök körében való fogyasztás) jelentős eltérése mutathat rá a látencia mértékére, valamint arra, hogy mennyire kiterjedt problémával állunk szemben.

Főbb adatok és következtetések a szakemberek által töltött kérdőívek alapján:

A válaszoló szakemberek 67%-a került már kapcsolatba drog hatása alatt álló fiatalal vagy felnőttel. Ezt a következtetést közel kétharmad pszichés tünetekből (idegesség, szorongás, depresszió), 19,2% testi tünetekből (beesett arc, tüsszúrás nyomok, erős fogyás), 15,1% magatartásbeli változásokból (tanulmányi eredmény hirtelen romlása, családon belüli kapcsolatok megromlása, korábban megszokott életmód megváltozása) vonta le. Tapasztalataikat nagyrészt kollégáikkal és egészségügyi szakemberekkel osztják meg (orvos, addiktológus, pszichológus, pszichiáter), de sokan az iskola vezetéséhez vagy mentálhigiénés szakemberhez fordulnak (családgondozó, szociális munkás).

Arra a kérdésre, hogy tudott-e konkrét lépéseket tenni a probléma kezelésére, csak 47% válaszolt igennel. Ez az arány azt mutatja, hogy a szakemberek nincsenek megfelelő mértékben felvértezve útmutatással arra vonatkozólag, milyen lehetőségeik vannak egy ilyen problémával küzdő tanuló/klens megsegítésére. A probléma megoldására tett lépéseik részben felvilágosító jellegűek (drogprevenciós foglalkozások tartása tanulóknak és szülőknek), részben az egészségügyi szakellátást preferálják (addiktológusi-, pszichiátriai ellátás, gyógyszeres-, kórházi kezelés, rehabilitáció). Az igennel válaszoló egy része a szakemberek közti szélesebb körű együttműködésben bíz (védőnő, nevelési tanácsadó, családgondozó) az esetkezelésbe bevonva a szülőket, családot is, mások inkább a szankcionálásban, büntetésben látják a megoldást (jelzés a rendőrség felé, fogyasztó személyek előállítás, elterelésre utalás).

A válaszolók 80,7%-a tartaná fontosnak egy városi kábítószerügyi kerekasztal működését. Ez a fenti megállapítást megerősíti, hogy nagy az igény az egyértelmű eljárási szabályok megismerésére, a hiteles információkra.

A kábítószer használat hatékonyabb felismerése, kezelése érdekében, a kérdőív alapján, a szakembereknek több információra van szükségük a kábítószer használat jellegzetes tüneteiről, pontos képet szeretnének a helyi ellátórendszerrel (kábítószer használókkal foglalkozó intézmények, szakemberek tevékenysége, elérhetősége), és segítséget várnak a tekintetben, hogy milyen lehetőségeik és kötelességeik vannak drogügyben nemcsak a fogyasztóval, hanem az érintett családjával kapcsolatban is. Szerintük a jogi szabályozás szigorítása, helyi szinten pedig a településen közismert drogterjesztők ellen hatékonyabb rendőri fellépés és rendszeres hatósági ellenőrzés is pozitív változást hozhat.

A projektet a városi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum (KEF) kezdeményezte. A projekt gazdája, a városi önkormányzat is képviselteti magát a Fórumban és eddig is szoros együttműködésben dolgozott a KEF és az önkormányzat.

A KEF kezdeményezésére 2017. október 20-án a két fókuszcsoporthoz beszélgetésre került sor, melynek résztvevői a potenciális célcsoporttal kapcsolatba kerülő szakemberek voltak, immár korcspont-lehatárolás nélkül tárgyalva a szenvedélybetegségek ellen általában fellépő lehetséges projekt irányait, célrendszerét. Az említett fenti kutatást megelőzte egy 2010-ben készített ifjúsági koncepciót megalapozó kutatás, mely szintén érintette ezt a területet is, így lehetőség adódik a két kutatás eredményeinek, illetve az erre vonatkozó országos adatok összevetésére.

Főbb tendenciák

1. A városban a szenvedélybetegségek közül, fontosságát tekintve a szakemberek szerint, kiemelkedik a drogfogyasztás. A fiatalok körében alacsony ára miatt egyre népszerűbb az ún. herbál vagy kristály (szintetikus kannabinoid). Emellett, társadalmi státusz szerint különböző valószínűséggel fogyasztanak másféle kábítószerrel is (amfetamin, kannabisz) a városban, ugyanakkor a szakemberek által tapasztalt esetek többsége, így maga a probléma is főleg ehhez az új típusú droghoz, az ún. designer drogokhoz köthető. (A kutatás szerint a megkérdezett fiatalok mintegy ötöde próbált már ki valamilyen kábítószerrel, az az adat mindkét kérdőíves

kutatásban nagyjából azonos, így megkockáztatható, hogy az elterjedtség mértéke nem, a fogyasztási szokások viszont jelentősen változtak.)

2. Az alkohol jóval nagyobb mértékben jelen van a vizsgált korcsoportban. A fogyasztási szokások tekintetében jelentős változást nem tapasztalhatunk, mivel a korábbi vizsgálat is mintegy 75%-os érintettséget tárt fel. Ugyanígy, a szórakozáshoz köthető alkoholfogyasztás is jellemző, ahogy az ún. *bingedrinking* (vagy rohamivás) jelensége és tetten érhető. Fontos azonban, hogy míg a 2010-es kutatásban a korosztályon belül korcsoport bontás is megtörtént, a 2017-es adatokból nem tudjuk, hogy hány éves kortól jelenik meg és válik ez a probléma súlyossá. A szakemberek szerint az alkoholfogyasztás azonban jellemző és kezelendő. Megjegyzendő azonban, hogy a felnőttkori alkoholfogyasztást (kialakult alkoholizmust) is a leendő projekt tárgyaként jelölték meg a szakemberek.
3. Két új jelenséget kell említenünk 2010-hez képest: Az internet- vagy számítógépfüggőség egyértelműen meghatározójává vált a vizsgált korcsoportnak. A 2010-es kutatásban ez a probléma még egyáltalán nem jelent meg, míg a 2017-es adatok szerint a kérdezettek mintegy 60%-a tölt napi egy óránál többet „elektronikus eszközzel” – azaz a telefonjával. Természetesen a jelenség megítélését alapvetően befolyásolja az is, hogy mi ennek a tevékenységnek a valódi tartalma, azaz milyen céllal teszik ezt. Tapasztalatok szerint főként közösségi platformok (Facebook és chat-alkalmazások) vonzzák a fiatalokat. A kutatás fontos megállapítása, hogy ez az tevékenység a hagyományos szabadidős elfoglaltságok (így pl. sporttevékenység) rovására valósul meg.
4. A KEF munkájának és a fókuszcsoportos beszélgetés tapasztalata, hogy jelentős eltérés van az egyes szenvedélybetegségek jelenléte, ezen belül is a drogfogyasztás mintázata közt életkor és társadalmi státusz alapján. Míg az alkoholbetegség *főként* a felnőttkorúak közt, a drogfogyasztás, számítógép-függőség a fiatalok körében jellemző. A drogfogyasztás esetében eltérő elterjedtséggel és szerhasználati szokásokkal lehet találkozni a város két cigánytelepén (Duránda és Harmadosztály). Ugyanakkor a nem cigány drogfogyasztók is kapcsolatban vannak a Durándával, mivel a megfigyelések alapján az a terjesztés színhelye is.
5. A szakemberekkel folytatott beszélgetés tapasztalata alapján a megoldást a legtöbben főként az adminisztratív, bűnüldözői munkától várják, de a prevenciót is fontosnak tartják. Ugyanakkor az elképzelt és ismert prevenciók tevékenység az iskolákban megtartott előadásokra korlátozódik, hiányoznak az ismeretek a *hatékony* alternatív programokkal, módszerekkel kapcsolatban.
6. A városban jelenleg nem működik csoport / közösség alapú prevenciók program és olyan kezdeményezések, melyek alternatív programjukkal képesek volnának elérni és bevonni a kockázati célcsoportba tartozó fiatalokat. Bár a sporttevékenységet lehetséges alternatív elfoglaltságnak tartják, a hagyományos sportokat nem tekintik alkalmasnak a célcsoport számára, ehelyett azonnali örömmélményt nyújtani képes, kevésbé a rendszeres felkészülésen alapuló elfoglaltságokat érdemes elsőként megcélozni.
7. A fókuszcsoportos interjú több szereplője szerint a drogprobléma kezelésének előfeltétele az érintett fiatalokat, gyerekeket érintő rossz családi hatások kiküszöbölése, a célcsoportra jellemző negatív magatartásminták és antiszociális életvitel kezelése – a gyakorlatban ez egy a roma közösséget célzó adminisztratív intézkedéssorozatot jelentett.
8. A rendőrségi munka hatékonyságát csökkenti az ún. elterelés, mely során a kábítószerrel való visszaélés miatt vád alá vont személy mentesülhet a büntetés alól, ha részt vesz egy féléves elterelő programban – melynek hatékonyságát többen megkérdőjelezték.
9. A városi szakemberek kérték, hogy egy leendő projekt részét képezze a témában érintett szakemberek rendszeres találkozását, a koordinációt és szakmai ismeretszerzést célzó tevékenység is.

Ezeknek a szempontoknak a figyelembe vételével készült el a projektterv, melynek kialakításában a következő prioritásokat határozta meg a projekttervező csapat:

- Bár a megkérdezett szereplők nagyobb hangsúlyt fektetnének a büntető jellegű adminisztratív intézkedésekre, ezek hatékonysága kérdéses, ugyanakkor a projekt hatókörén kívül esik a meglévő jogszabályok megváltoztatása. Amiben a projekt előre léphet, az az egyes szereplők (iskolák, szociális és egészségügyi ellátás, jogszolgáltatás) együttműködésének javítása.
- Az adminisztratív eszközök néhány felmérésben részt vevő szakember általi prioritálása részben annak tudható be, hogy a városban gyakorlatilag nem működik a prevenció, az egyes időszakonkénti kezdeményezések végrehajtói eszköztelenek, sem a szakmai-módszertani, sem a

finanszírozási körülmények nem teszik lehetővé az adekvát, ok-okozati válaszokat kínáló és kockázati célcsoportot valóban bevonni képes projekt lebonyolítását. A módszertani fejlesztés és az erre épülő komplex, egymással összefüggő projekttevékenységek jelentik a tervezett projekt leghangsúlyosabb részét. Ezek a programok a kockázati célcsoport számára legalább annyira alternatív és fejlesztő programokat (indirekt prevenció hatás), mint a droggal (és más káros szenvedélyekkel) kapcsolatos közvetlen prevenció tevékenységeket jelentenek.

- A városnak nincs és korábban sem volt olyan ifjúsági színtere, ahol akár a direkt és indirekt drogprevenció megvalósulhatna. A projekt tervezése során a város vezetése döntött egy ilyen hely kialakításáról, ezzel a projektnek olyan, a város fiatalságára gyakorolt másodlagos hatásáról lehet beszélni, amelyet a városi fiatalok és szakemberek gyakorlatilag harminc éve várnak.

1.2. A projekt kapcsolódása a hazai és térségi fejlesztéspolitikához

A Tiszta tudat, józanság, küzdelem a kábítószer-bűnözés ellen alcímmel ellátott Nemzeti Drogellenes Stratégia a 2013 és 2020 közötti időszakra fogalmaz meg elvárt célokat.

A drogmentesség elérésének és megtartásának célját szem előtt tartva elsősorban olyan programok indítását és fenntartását ösztönzi, amelyek előterében a személyes és közösségi fejlődés, a szermentes életmód és értékvilág megerősítése, illetve az ezt támogató ismeretek és képességek elsajátításának lehetőségei állnak.

Az egészségközpontú szemlélet érvényesülésétől, a kábítószereket nem használók megerősítésétől, a szermentes életforma népszerűsítésétől, az egészségkultúra fejlődésétől, a tiszta tudatot és a józanságot képviselő életmodellek elterjedésétől várható egy olyan társas környezet kifejlődése, amelyben jelentősen kisebb a legkülönbözőbb függőségi, illetve a lelki egészséget és az életvezetést negatívan érintő problémák kialakulásának lehetősége. Ennek keretében elsősorban olyan megközelítéseket és tevékenységeket támogat, amelyek érzelmileg és erkölcsileg megerősítik az egyén és a közösség fejlődését egyaránt szolgáló célokban osztozókat.

A Stratégia a prevencióval kapcsolatban a helyi szintű kezdeményezéseket ösztönzi annak érdekében, hogy kialakuljon az a közösségi – civil – szakmai hálózat, amely minden településen lehetővé teszi a különböző fejlesztő, megelőző és kezelő programokhoz való egyenlő hozzáférést.

A kábítószer-politika megvalósításában fontos szerepet játszanak a Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok (KEF), olyan helyi szintű szakmai konzultációs munkacsoportok, melyeket a helyi önkormányzatok elkötelezettsége, a kábítószer-probléma kezelését célzó helyi szakmai összefogás, valamint minisztériumi pályázati támogatás hívott életre. A KEF helyi szerepvállalása és koordinációs tevékenységének megerősödése a Stratégiában megfogalmazott egyik prioritás.

A **gyöngyösi KEF** a helyi stratégia kulcsszereplője, melyben a helyi önkormányzat, önkormányzati intézmények és civil szervezetek, valamint az igazságszolgáltatás, a rendőrség képviseltetik magukat prevencióval, terápiával, család-és gyermekvédelemmel, gyermekjóléti szolgáltatással, oktatással-neveléssel, pártfogó felügyelettel foglalkozó szakemberek által. A Fórum munkájában állandó meghívottként a Gyöngyös Városi Diáktanács mindenkori elnöke is részt vehet.

A szakmai munkacsoport az országgyűlés által 2013. év októberében elfogadott és 2020-ig terjedő időszakra szóló Nemzeti Drogellenes Stratégia koncepciójához igazodva, valamint a Gyöngyös Város Stratégiája a Kábítószer Probléma Visszaszorítására 2017 – 2022 koncepciója szakmai program alapján tevékenykedik.

A KEF munkájának fókuszában a prevenció állt és áll jelenleg is. Különösen fontos a felnövekvő generációk védelme minden olyan szinten, ahol a gyermekek, fiatalok fokozott veszélynek vannak kitéve. A drogprobléma súlyossága, a fiatalok fizikai és mentális veszélyeztetettsége, az életvezetési területen meglévő hiányosságai, a média által közvetített, "felkínált" veszélyek, buktatók megléte, a szülők hátránya, tehetetlensége a problémával szemben megkívánja, hogy munkájukat széles körben, minden érintett szakterület munkatársainak aktív közreműködésével végezzék. A helyi közösségek is kiemelkedő szerepet játszanak, a drogproblémák kezelésében, hiszen a kábítószer-fogyasztás jelensége

alapvetően az egyének, a családok és a helyi közösségek problémája. A beavatkozás sikere nagymértékben függ a helyi közösség érzékenységtől, elkötelezettségétől és felkészültségétől.

Gyöngyös Város Stratégiája a Kábítószer Probléma Visszaszorítására 2017 – 2022 c.

dokumentumban megfogalmazottak szerint a kábítószer-probléma mindenkit érint, és együttes cselekvésre készítet. A város a területén működő intézményeken keresztül – a társadalmi szervezetekkel karöltve – veheti fel a küzdelmet az egészségkárosító magatartások gyakorlatával, ezen belül is a tiltott szerek használatával. Szeretnék, ha a helyi társadalom morális ereje és a szakszerű megelőzés megvédené gyermekeinket a fogyasztói társadalom ilyen jellegű veszélyeitől, mint a drogfogyasztás.

Törekednek arra, hogy a település lakossága váljon érzékennyé a drogprobléma iránt, a gyöngyösi- és városkörnyéki közösségek növeljék problémamegoldó készségüket a kábítószer-probléma visszaszorításában. Gyöngyös városában olyan tartós együttműködési rendszereket szükséges felépíteni, amelyek a kábítószerekkel összefüggő társadalmi normasértések prevencióinak és a szakszerű konfliktuskezelésnek a legfontosabb terei. A Nemzeti Drogellenes Stratégiához képest a Városi Stratégiának fontos eleme a helyi szereplők érzékenyítése, egyúttal az egyéni és közösségi felelősségvállalás erősítése annak érdekében, hogy szélesedjék azon közösségi és szakmai kezdeményezések hatóköre, amelyek a közösség tagjainak erőforrásaira építve növelik a civil együttműködést, a közösség tagjainak hatékony részvételét.

Családi támogató háttér nélkül a kábítószer-használat kockázata is nagyobb, így kiemelten fontos a családok érzékenyebbé tétele a drogprobléma felismerésében és kezelésében, valamint a XXI. századi kihívásokra kevésbé felkészült szülők hatékony módszerekkel történő felvértezése. A megelőző programok tervezésekor és megvalósításakor figyelembe kell venni a családok kulturális háttérét, szociális helyzetét, egészségismereti szintjét, illetve egyéb sajátosságait.

Abban, hogy a fiatalok képessé válhassanak egy produktív életstílus kialakítására és a drogok visszautasítására, valamint felkészüljenek a deviáns kihívások „kezelésére” nagy szerepük lehet a kortárs és sorstárs segítői csoportoknak, mely módszert beemelése a városi gyakorlatba a városi stratégia céljai közt szerepel.

A biztonságos és kulturált szabadidő eltöltés feltételeinek megteremtése érdekében olyan helyszín létrehozása szükséges, amely a szenvedélybetegségekkel szemben alternatív konkurens programok, tevékenységek színterét jelentheti, és megfelel a célcsoportok sajátos kulturális igényeinek (városi ifjúsági színtér).

Gyöngyös Város Önkormányzatának Ifjúsági Konceptiója 2017-2022

szerint az ifjúságot érintő fejlesztési folyamatok a fiatalok megszólításával vihetők végig. Az együtt gondolkodás segíti, hogy már fiatal felnőttkorukban bírják azokat a képességeket, attitűdöket, amelyek későbbi életüket meghatározzák.

A szenvedélybetegségek köre igen tág. Ide tartozik a dohányzás, alkoholizmus, kábítószer-függőség, játékszenvedély, internet- és mobiltelefon-függőség. A fiatalokra jellemző élménykereső magatartás, a tilalom megszegésének kalandja növeli azt a „jó érzést”, amit a szerhasználat önmagában is kivált. Kiemelt cél szabadidős alternatívák felkínálása; a közösség, a család erőforrásainak a felhasználása a problémák megelőzésében és megoldásában; az értékhorozó közösséghez tartozás fontosságának erősítése; a közösségi élmények elősegítése; a felelősségvállalás, és a felelős döntéshozás képességének erősítése. Továbbra is támogatni kell azon programokat, melyek a szenvedélybetegségek kialakulásának megelőzését szolgálják, és azokat a szervezeteket, amelyek ezen a területen tevékenykednek.

A hasznos szabadidős lehetőségek választékának növelésében az Önkormányzatnak koordináló szerepe van. A fiatalok öntevékeny elfoglaltságainak kevés terep jut. Nincs számukra saját közeg, amely kimondottan az ő igényeiknek megfelelően, általuk kerül kialakításra. Egy ifjúsági ház megfelelő helyszíne lehetne a korosztály öntevékenységének, valamint szabadidejének hasznos, kulturált eltöltéséhez.

A legutóbbi ifjúságkutatás kérdőíves felmérése során szinte minden fiatal nehezményezte, hogy nincs vagy nem megfelelő a szabadidős hely. Nem tudnak hol találkozni, illetve a közösségi élet szinte kizárólagos helyszíne a köztér és az ún. kocsmák. Szeretnének egy olyan helyet, ahol nekik megfelelő, rendszeres programok vannak, vagy egyszerűen csak be lehet menni és otthonosan érezhetnék magukat. Leegyszerűsítve, egy olyan közösségi helyet hiányolnak, ami az „övék”, nekik megfelelő programok

vannak, maguk is részt vehetnek a kialakításában. Ez az igény összecseng az Önkormányzatnak azokkal a terveivel, amely szerint támogatná egy a fiataloknak nagyobb teret biztosító közösségi hely létrejöttét.

Önálló helyszínen kell kialakítani az Ifjúsági Házat, ennek érdekében meg kell vizsgálni az önkormányzati tulajdonú, üresen álló, vagy azzá váló ingatlanok funkció szerinti átalakításának lehetőségét.

A média, az önkormányzat lapja (Gyöngyösi Újság) és honlapja által biztosított lehetőségeket ki kell használni az ifjúsággal kapcsolatos gondok, problémák, sikerek, eredmények, felvilágosítás, tájékoztatás, szórakozási lehetőségek bemutatásával kapcsolatban.

A fiatalok bevonásának legmegfelelőbb módja, ha saját csatornáikon szólítjuk meg őket. Többcsatornás kommunikációt kell alkalmazni és így elérni a célcsoportot, továbbá a célcsoporton belül is más-más kommunikációt kell alkalmazni, kihasználva az aktuális technológiákat, trendeket. Törekedni kell a megfelelő naprakész, gyors információáramlásra (pl. városi programokról, képzésekről, elhelyezési lehetőségekről) a korosztály és más társadalmi csoportok, valamint az ifjúsági korosztállyal foglalkozó intézmények, szervezetek között.

A város anyagi lehetőségei szerint a **Sportkoncepcióban** foglaltaknak megfelelően közösségi tereket és sportpályákat kell biztosítani az aktív ifjúsági élethez. Fenn kell tartani, biztonságosabbá tenni és lehetőség szerint fejleszteni kell a rendelkezésre álló közösségi tereket, sportpályákat és kerékpárutakat. A kínálat bővítésével növelni kell a jelenlegi szabadidő-infrastruktúra hatékonyságát.

Megfelelő szabadidős tevékenységeket kell kínálni a fiatalok egészségesebb életkörülményeinek kialakítása érdekében. Népszerűsíteni kell az egészségfejlesztési programokat, amelyek megvalósításába minél több civil szervezetet és állami intézményt be kell vonni.

Gyöngyös Város Önkormányzatának Helyi Esélyegyenlőségi Programja - 2016.

Gyöngyös Város Önkormányzatának legfontosabb célja a városban élő állampolgárok jólétének biztosítása, életminőségének folyamatos javítása, olyan támogatói környezet működtetésével, amely erősíti a közösséghez és a lakóhelyhez kötődést, a lokálpatriotizmus, a társadalmi szolidaritást; kiemelt figyelmet, ha kell pozitív diszkriminációt alkalmaz a veszélyeztetett célcsoportok számára; tudatos és partnerségen alapuló intézkedései hatására a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózási esélyei, életminőségük és életük önálló irányításának lehetősége javul.

Gyöngyös városában azonosíthatóak olyan területek, melyek részben vagy egészben megfelelnek a szegregátumdefiníciójának. Gyöngyös városban az alacsony státuszú népesség tradicionálisan a mai Durandán telepedett le, mert az itt található alacsony komfortfokozatú lakásokat, házakat tudták megvenni. Ezeket az utcákat napjainkban is az alacsony státuszú családok lakják, a lakáshelyzetben évtizedekig számottevő változás nem történt, most indult meg a terület szociális rehabilitációja. Az Erdélyi tér és környéke lakóterületen (ez a hivatalos megnevezés), köznyelvben Harmadosztályon alakult ki a 80-as években egy cigány telep. A terület „Harmadosztály” elnevezése a külterületi dűlőnévből adódik, amelynek egy kis részéből kialakították a tervezett lakóterületet.

A szegregáció által leginkább sújtott észak-nyugati városrészben a városi átlagot jelentősen meghaladja a 0-14 éves korosztály aránya (18,2%). A területen a 15-59 évesek aránya 60 %, még a 60 éven felüliek aránya 21,8 %.

Gyöngyös város észak-nyugati városrészében élő lakosság szociális helyzetét alapvetően meghatározza a lakosság alacsony iskolai végzettsége, az ebből fakadó alacsony foglalkoztatottsági arány. A strukturális munkanélküliség jellemző, azaz az alacsony iskolai végzettség, az elavult, illetve nem piacképes szakmák valamint a munkavállalás alapvető kompetenciáinak hiánya egyaránt jellemzi a szegregátum lakosságát. A 20 éves és fiatalabb korosztály helyzetét tekintve megállapítható, hogy a regisztrált munkanélküliek között számuk folyamatosan emelkedik.

A HEP célja az alacsony státuszú, főleg roma lakosság társadalmi, gazdasági integrációs feltételeinek megteremtése, életkörülményeik javítása, a közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása, valamint a romák és nem romák életkörülményei között kialakult szakadék csökkentése, hosszú távon megszüntetése. Az önkormányzat az érintett szervezetek bevonásával és közösségi összefogással esélyt akar teremteni a foglalkoztatás, lakhatás, az egészségügyi ellátás, az oktatás, nevelés és a szociális gondoskodás eléréséhez, és az egyenlő bánásmód követelményének teljesüléséhez.

Duranda városrészben kiemelten magas a droghasználók aránya, ezért fontos, hogy a helyi közösség, a veszélyeztetett személyek és csoportok számára biztosítva legyen a célzott megelőző beavatkozás igénybevételének lehetősége, továbbá váljanak elérhetővé a családok problémáinak észlelését, kezelését elősegítő komplex családgondozási szolgálatok és szolgáltatások. A megelőzés, az ártalomcsökkentés és a kínálatcsökkentés egyaránt fontos elemeként támogatni kell alternatív szabadidős programok szervezését.

A városban széles körű prevenciós tevékenység folyik, melyben különböző szervezetek vesznek részt. Kiemelt szerepet tölt be a KEF, mint tanácsadó testület, mely összefogja, koordinálja a megelőző-felvilágosító tevékenységet. A jelen projekt kezdeményezője is a KEF, mely a városi önkormányzattal közösen döntött a pályázat beadásáról.

2. A PROJEKT MEGVALÓSÍTÓINAK BEMUTATÁSA

2.1. A támogatást igénylő szervezet és a megvalósításban részt vevő partnerek bemutatása

A projektet Gyöngyös Város Önkormányzata hajtja végre. Partnerségi megállapodást nem köt a városi szervezetekkel, ugyanakkor ahogy a helyzetfeltárásába, projekttervezésbe, úgy a projekt megvalósításába együttműködőként bevonja a következő szervezeteket, intézményeket:

Szervezet, intézmény	Feladat
KEF	A KEF tagjai városi szociális, igazságügyi és prevenciós szakemberek, civil szervezetek és városi intézmények képviselői. A KEF készítette a Városi Drogügyi Stratégiát.
Kistérségi Humán Szolgáltató Központ	Az intézmény munkatársai részt vesznek a projektben sorra kerülő módszertani fejlesztésben, a havi szintű szakemberi koordinációban és bevonásban. Az intézmény munkatársai munkájuk révén kapcsolatban állnak a kockázati célcsoportba tartozó fiatalokkal és családjaikkal. Az intézmény munkatársai nyitottak a projektben történő részvételre.
Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény	Az intézménynél fokozottan megjelenik a fiatalkori szenvedélybetegség problémája. Munkatársaik részt vesznek az új módszerek adaptációjában és a projekt rendszeres eseményein (havi szakmai műhelyek).
Roma Nemzetiségi Önkormányzat	Az RNÖ részt vesz a projekt népszerűsítésében, az egyes projekttevékenységek lebonyolításában a szegregátumokban. Az RNÖ vezetője tagja a projekt tanácsadó testületének. Az RNÖ kulcsszerepet kap a szegregátumokat célzó alprojekt lebonyolításában.
Városi általános iskolák	Az iskolákban eltérő intenzitással és mintázattal jelennek meg a káros szenvedélyek, így bár minden iskolában megjelenik a projekt, törekszünk az adott iskolára jellemző probléma célzott kezelésére (pl. a toborzás az egyes projekttevékenységekre eltérő intenzitással valósul meg).

	Az iskolákat felkérjük egy a havi munkacsoportban részt vevő munkatárs delegálására.
Városi középfokú oktatási intézmények	A középfokú intézmények jelentik a projekt egyik fő helyszínét, ugyanakkor a közvetlen prevenciós tevékenységet nem itt, hanem külső helyszínen (városi ifjúsági tér) valósítjuk meg. Az iskolákban információátadásra és toborzásra kerül sor. Az iskolákat kérjük, hogy delegáljanak egy-egy munkatársat a havi rendszerességgel találkozó munkacsoportba.
Halmajugra, Gyöngyösoroszi és Gyöngyöspata általános iskolái	Az iskolák kiválasztására, mint helyszínekre azért esett a választás, mert ezeken a településeken a szakemberi jelzések alapján a többi településhez képest magasabb arányban van jelen a droghasználat. Az iskolák a prevenciós előadások számára helyszínt biztosítanak és a különböző művészeti vagy szabadidős (élményszerző) programok résztvevőinek bevonása is részben itt történik meg. Az iskolákat kérjük, hogy delegáljanak egy-egy munkatársat a havi rendszerességgel találkozó munkacsoportba.
Rendőrség (városi kapitányság DADA programvezető; körzeti megbízott, Duránda városrész)	A rendőrség munkatársa részt vesz a munkacsoportban és a projektben végrehajtott tevékenységekhez illesztjük a működtetett DADA programot. A rendőrség különösen fontos szerepet kap az ügyfélutak kialakításában (elterelés).
Védőnői szolgálat	A védőnői szolgálat munkatársait felkérjük a projektben megvalósuló tevékenységek népszerűsítésére, a bevonásban való részvételre. A védőnők szintén meghívást kapnak a munkacsoport találkozóra.
Üdvhadsereg	Az Üdvhadsereg városi csoportja jelezte szándékát a projektben való részvételre. A tervezés jelenlegi fázisában a projekt önkénteseinek a városi gondozóházban való közreműködésével számolunk. (ld. Közösségi akció és kortárs csoport projektelemek)
Városi ifjúsági civil szervezetek (LokalZ, Mátrai Betyárok)	A szervezetek az alternatív szabadidős tevékenységekbe (élményszerző programok), a városi ifjúsági tér működtetésébe lesznek bevonva.
Start Műhely – a város egyik népszerű szórakozóhelye	A szórakozóhely színteret biztosít az egyes prevenciós programoknak (sorstársi beszámoló tevékenység).

2.2. A projekt megvalósításához szükséges szervezeti feltételek és humán erőforrások bemutatása

A projekt megvalósítói nagyrésztben a kezdeményező városi KEF tagjai, helyi szakemberek. A KEF munkatársai önkéntes munkában végezték a projekt előkészítését, a városi szintű felmérést és a projekttervezést, pályázatírást. A projekt végrehajtási szakaszában a KEF a városi önkormányzattal szorosan együttműködve vesz részt a megvalósításban, de a projektért a városi önkormányzat illetve az

erre a célra felállított projektiroda felel. A projektiroda munkatársai a projektmenedzser, a szakmai vezető, a pénzügyi felelős és a projektasszisztens.

A projektirodának szükséges helyiséget a városi önkormányzat a polgármesteri hivatal épületében biztosítja, amíg a városi ifjúsági színtér felújítása nem fejeződik be. Ezt követően a projekt fő tevékenységei és a projekt menedzsmentje itt, a városi ifjúsági színtérben kap elhelyezést. A felújítás költségeit a városi önkormányzat saját erőből vállalja. A projekt költségvetését csak a működési költségek (rezsi) illetve a tevékenységek elvégzéséhez szükséges eszközök beszerzése terheli az elszámolható költséghányadnak megfelelően.

A projekt koordinációját segíti a város vezetéséből és a projektmenedzsmentből álló tanácsadó testület, mely háromhavonta találkozik áttekinteni az elvégzett tevékenységeket. A tanácsadó testület biztosítja a pályázó városi önkormányzat számára a folyamatos kapcsolattartást a projekt lebonyolítóival. Szükséges esetben a tanácsadó testület találkozóira meghívást kapnak a bevont intézmények, szervezetek vezetői illetve az egyes projekttevékenységekért felelős szakemberek.

A projekt személyi háttere

Projektmenedzsment

Projektmenedzser: Erdélyiné Gáspár Katalin - A Gyöngyösi Polgármesteri Hivatal alkalmazásában áll 1999. óta, jelenleg esélyegyenlőségi és intézményi referensként dolgozik. Tanügyi igazgatási feladatok mellett koordinációs feladatokat lát el esélyegyenlőségi, ifjúsági és drogpreevenció területen.

Pályázati területen szerzett tapasztalatok: hazai forrású drogpreevenció projektek és ifjúsági területen elnyert pályázatok menedzselése, továbbá TÁMOP-3.1.4.C-14 uniós pályázatok projektmenedzsmentjében való részvétel.

Szakmai vezető: Illés Veronika – A közszférában eltöltött 28 év alatt a gyermekvédelemben, a szociális ellátásban, majd az igazságszolgáltatás területén dolgozott. Családgondozóként és pártfogó felügyelőként terepmunkát végzett szegregált környezetben élő, hátrányos helyzetű emberekkel. A gyermekjóléti szolgálatnál eltöltött évei alatt kollégáival felzárkóztató és szabadidős programokat indítottak veszélyeztetett gyermekek számára, pártfogóként pedig Gyöngyös város bűnmegelőzési programjának kidolgozásában segített. Részt vett a KEF kérdőíves vizsgálatában és a városi drogstratégia előkészítésében.

Pénzügyi vezető: Karnok Mónika – Pénzügyi vezetőként, többek között a gyöngyösi Komplex telepprogramban (2014-2015) is tapasztalatot szerzett. A polgármesteri hivatal alkalmazottjaként látja el feladatát, közvetlen kapcsolatot biztosítva a hivatal vezetésével.

Projektkoordinátor: A projekt adminisztratív segítője megbízással, a menedzsment részeként Szabó Péter, aki a szakmai megvalósításban is részt vesz.

3. FELHÍVÁSHOZ VALÓ ILLESZKEDÉS BEMUTATÁSA

3.1. Célcsoport bemutatása

A város elsődleges célcsoportját a város és vonzáskörzetében élő 13-25 éves fiatalok alkotják.

Mintegy 5-6000 fiatal fog a projekt valamilyen módon elérni. A kockázati célcsoportba körülbelül 2500-3000 fiatal sorolunk annak alapján, hogy milyen káros szenvedélyekkel kapcsolatos tapasztalatokról számoltak be. Ebben az esetben a két legjellemzőbb káros szenvedélyt, az alkohol kipróbálását és az internet-függőséget vettük alapul. Ez nem azt jelenti, hogy ilyen léptékben valószínűsítsenénk a káros szenvedélyek kialakulásának kockázatát, hanem hogy ez az a nagyságrend, amely kapcsán a prevenció egyértelmű *szükségességéről* beszélhetünk.

Közvetett célcsoportok

Szakemberek

A projekt előkészítése során (fókuszcsoporthozos interjúk) egyértelművé vált, hogy a kockázati célcsoporttal kapcsolatban álló segítők (ebbe a körbe nemcsak az ellátásban dolgozó szakemberek, városi intézmények munkatársai, hanem például a szórakozóhely(ek) üzemeltetői is beletartoznak) is a projekt célcsoportját kell, hogy képezzék. Ennek egyik oka, hogy nem vagy alig ismernek hatékony prevenciósi módszereket, sokan csak az adminisztratív eszközöktől várnak megoldást; másrészt mindenki hiányolta a szereplők közti együttműködést, a városi prevenciósi munka koordinációját.

A városi lakosság

A város és a három bevont szomszédos település lakosság száma mintegy 38 000 fő. Ennek a lakosságnak egésze közvetett célcsoportot alkot, mert a projekt információs és általános prevenciósi tevékenysége a városi és közösségi médiában is megvalósul. Fontos kiemelni, hogy ebben a prevenciósi tevékenységben a drogok használatának kockázatait bemutató anyagok mellett azonos hangsúlyt kapnak a káros szenvedélyekhez képest alternatívát kínáló alternatív, pozitív üzenetek, tartalmak. Így a projektet meg kívánjuk jeleníteni a kiemelt városi rendezvényeken, törekedve a passzív jelenlét helyett az aktív részvételre. (A kevésbé frekvenciált standok helyett a projekt munkatársai például csapatként vesznek részt a városi futásokon, így kerülnek be a városi televízió tudósításába.)

A város két szegregátuma

Gyöngyösön két nagyobb cigány szegregátum található mintegy 1000 fős lakossággal. Ehhez adódik még a bevonandó három környező település mintegy további 1000-1500 fős cigánysága. A projekt előkészítése során egyértelműen láthatóvá vált, hogy a szegregátumokra eltérő drogfogyasztási (és más káros szenvedélyekkel kapcsolatos) mintázat rajzolódik ki. Emellett a prevenciósi tevékenység is eltérő módszerekkel valósulhat meg, mivel nincsenek jelen azok a természetes színterek, ahol rendszeresen találkozni lehet a célcsoport tagjaival valamint a bevonás, motiválás is más eszközöket igényel. Mindennek megfelelően a tervezés során az a döntés született, hogy a két szegregátumra külön figyelmet fordítsunk, alprojektként építsük ezeket a tevékenységeket be a projektünkbe.

A szülőcsoportok, a sorstárs- és kortárs csoportok módszerének kidolgozásánál, valamint az alternatív élményszerző programok esetében figyelembe vettük mindezt. A szegregátumokból és a környező településekről mintegy 10-15 felnőttet (szülőcsoport) és minimum 40 szerhasználó vagy kockázati célcsoportba tartozó fiatalot fogunk bevonni résztvevőként a projektbe.

A bevonásban segítségünkre lesz a városi Roma Nemzetiségi Önkormányzat, de a fő szerepet az utcai megkeresés, az intenzív terepmunka kapja, melyben a projekt menedzserének van jelentős tapasztalata. A bevonás egy másik fontos eszköze lesz a projektbe bevont szolgáltatók és intézmények által irányítás, a projekt ajánlása a látókörükbe került fiatalok esetében.

Ennek a célcsoportnak a megszólításában, bevonásában szintén hangsúlyos szerepet kapnak a közösségi média felületek: FB-csoportok, Youtube-ra feltöltött anyagok, melyek a művészeti foglalkozásokon készülnek.

3.2. Célok illeszkedése a helyi igényekhez

A projekt célrendszere

Célok

A projekt célja Gyöngyösön és vonzáskörzetében tudatosítani a szenvedélybetegségek kockázatát a lakosság, főként az ún. kockázati célcsoportok körében és csökkenteni a különböző (de kiemelten: drog,

alkohol és számítógépes) függőségek kialakulásának kockázatát, a már kialakult függőség (rendszeres használat) esetében szakmai segítséget nyújtani hatékony beavatkozások segítségével. A szermentes életmód népszerűsítése, a támogató családi háttér erősítése.

Alcélok

- A kockázati célcsoportok megszólítását és bevonását (motiválását) szolgáló módszerek adaptálása, fejlesztése, alkalmazása.
- A kockázati célcsoporttal találkozó személyek prevenciós és segítő szemléletének formálása és számukra szakmai segítségnyújtás, tapasztalat-átadás
- A városi intézmények és segítők számára strukturált együttműködési formák kidolgozása, működtetése
- A családi háttéren alapuló módszerek adaptálása, működtetése különösen a kockázati célcsoportok és már érintett fiatalok körében
- Kortárs és sorstárs segítői csoport módszer beemelése a városi gyakorlatba
- Az alternatív, szenvedélybetegségekkel szemben konkurens programok, tevékenységek rendszeres szervezése
- Olyan helyszín létrehozása, amely ezeknek a tevékenységeknek színterét jelentheti és megfelel a célcsoportok sajátos kulturális igényeinek (városi ifjúsági színtér)

Alprojekt

Figyelembe véve a városi roma szegregátumokra (Duránda, Harmadosztály) jellemző eltérő szerhasználati szokásokat és az ottani, szegregátumokra jellemző életkörülményeket, a tervezett projektben alprojektként külön figyelmet kap ez a célterület és célcsoport. Az alprojekt célja, hogy a célterületen jellemző anómiás jelenségek kezelésével közvetve is hatást gyakoroljon a területre jellemző droghelyzetre, devianciákra.

3.3. A projekt hosszú távú hasznosulásai

1. Gyöngyös egy gazdaságilag fejlődő, ugyanakkor számos társadalmi problémával küzdő város. A gazdasági fejlődés motorjai a város ipari parkjaiban megtelepülő multinacionális cégek, melyek már most sem képesek helyi munkaerővel kielégíteni munkaerő-keresletüket. Emellett ugyanakkor jelentős munkaerő-kínálat is jelentkezik a városban, mely részben az alacsonyabb társadalmi státuszú városi lakosság körében jelentkező anómiás jelenségek, köztük a káros szenvedélyek fokozott jelenlétére vezethető vissza. Ha a város nem tud adekvát választ adni erre a kihívásra, a tartósan inaktív személyek és a tovább öröklődő deviáns életmód olyan problémát jelent, mely akadályt jelent a város versenyképességének. A projekt elsődleges várható hatása tehát a szenvedélybetegségek jelentőségének csökkentésével a város fejlődésének elősegítése.

2. A városi ellátórendszer eddig gyakorlatilag tehetetlennek bizonyult a szenvedélybetegségek visszaszorításának terén, pontosabban a (főleg szintetikus) drogok megjelenése, jelenléte nem csökkent, hanem nőtt is a városban, főként a szegregátumokban. Az új típusú droghasználati szokások és a mögöttes társadalmi jelenségek új megközelítést is igényelnek, mivel a hagyományos prevenciós tevékenység nem tűnik hatékonynak. A megszólítás, bevonás jelentette kihívás arra ösztönözte a projekt tervezőit, hogy más területeken sikeres bevonási technikákat alkalmazzanak e területen illetve adaptáljanak új módszereket. Így került be a projektbe például a drámapedagógián alapuló filmkészítés, a képregénykészítés módszerének alkalmazása és egy külföldi konfliktus-kezelő módszer megismerése, adaptációja is. Az élményszerző programok sikerrel működtek már más színhelyeken deviáns fiatalok körében.

Ezeket a módszereket nemcsak bemutatjuk a városi szakembereknek, hanem ezek alkalmazását el is sajátíthatják és a későbbiekben maguk is használhatják.

Az önkéntesek (kortárs-csoport) maguk is részt vesznek a tevékenységekben és a projektidőszak után is aktív városi polgárként lesznek részesei a helyi közéletnek, kezdeményezéseknek.

3. A projektben alkalmazott tevékenységeket a projekt rendezvényein be fogjuk mutatni más településeken dolgozó szakembereknek is. A szakmai fejlesztés nem marad a városon belül.

4. A város két jelentős szegregátumának szociális problémája jelentős városi ügy. Eddig, dacára a Komplex telepprogramnak, alig vagy egyáltalán nem történt jelentős javulás ezeken a területeken. A projekt közvetve a szegregátum fejlesztését is szolgálja annyiban, hogy az intenzív telepi munka, bevonás az ottélő háztartások általános életminőségére pozitív hatást gyakorolhat, így a város egyik legégetőbb szociális problémájának kezelését is célozza a projekt.

5. A tervezett projekttel egy időben létrejövő városi ifjúsági szintér hiánya a város komoly adóssága e téren. Már a rendszerváltáskor is megjelenő igény azóta sem nyert megoldást, holott szinte mindegyik testület célul tűzte ki. A szintér nem csupán a tervezett projektnek ad majd színhelyet, hanem más, a fiatalok számára fontos programoknak, vagy egyszerűen csak lesz egy helyük nekik, aminek hiányában ma gyakorlatilag csak a város vendéglátóegységei jelentenek lehetőséget a találkozásra.

A városi ifjúsági szintér és programok hiánya részben hozzájárult ahhoz, hogy Gyöngyösről a fiatalok (főként fiatal értelmiségiek) nagy számban költöznek el. A természetes gazdasági folyamat mögött sokszor tapasztalható kulturális, generációs feszültség, elégedetlenség. A város közéletére egy ilyen szintér létrejötte nagy valószínűséggel jelentős közvetett hatást gyakorolhatna.

6. A projektben alkalmazott megközelítés (a közvetlen drogprevenció mellett / helyett indirekt, alternatívákat kínáló tevékenységek) nemcsak a kockázati célcsoport, hanem a város egészének gondolkodására gyakorolhatnak pozitív hatást. A kreativitás, az önkifejezés lehetőségének biztosítása, a mozgás szeretete minden társadalmi réteg számára fontos értéket jelentenek, ugyanakkor jelenleg nem kapnak megfelelő teret és hangsúlyt a városban.

4. A PROJEKT SZAKMAI TARTALMÁNAK BEMUTATÁSA

4.1. A megvalósuló tevékenységek bemutatása

A projekttervezés során a következő javaslatok születtek és kerültek be a projekttervbe.

Az egyes tevékenységek részletes bemutatása

I. Prevenció célú ismeretterjesztés

A projektelőkészítés során a résztvevők több esetben is kétségüket fogalmazták meg mind a direkt prevenció tevékenységekkel, mind a már alkalmazott technikákkal kapcsolatban. Két fontos kihívást azonosítottunk, melyre a projektnek választ kell adnia: A valódi kockázati célcsoport (már káros szenvedéllyel élő vagy potenciálisan szerhasználóvá váló fiatalok) elérése és bevonása, másrészt számukra olyan programok, események szervezése, melyeken rendszeresen részt vesznek. A projekt hangsúlya ezért a következő négy szempontra került:

- Olyan új módszerek alkalmazása, melyekkel a hagyományos (főként iskolai) bevonással nem elérhető fiatalok is megszólíthatóvá válnak;
- Indirekt prevenció, azaz az egyoldalú (sokszor nem hatékony) káros szenvedélyekről szóló ismeretátadás helyett élményt kínáló alternatív programok szervezése, közösségépítés, az aktív és kreatív szabadidő eltöltésére lehetőség biztosítása olyan programokkal, mely az érintett fiatalok értékvilágához közel áll;

- A fiatalokkal foglalkozó szakemberek képzése és szemléletének formálása: Az adminisztratív (szankcionáló) megoldások helyett támogató, ok-okozati válaszokra alapozó preventív munka.
- Támogatói környezet biztosítása családok bevonásával. Olyan közösségfejlesztő módszerek alkalmazása, mely során a társas lét, szabadidő, közösségi (önkéntes) aktivitást értéket nyer. (A bevont családok, felnőttek szemléletformálása indirekt prevenciók céljával.)

Tevékenységek

I. Prevenciók tevékenységek

1. Másutt sikerrel alkalmazott prevenciók módszerek felkutatása, adaptálása (olyan technikák, melyek képesek elérni és bevonni a kockázati célcsoportokat).

Olyan már alkalmazott módszerek megismerése (felkeresés, előadó meghívása), melyek sikerrel szólítottak meg, vontak be fiatalokat. Javasolt projektek: Utcaszak színház, Katona József Színház Eltáv programja, Bagázs Egyesület, művészeti alapú programok az Autonómia Alapítványnál).

A tanulmányutakon megismert projektekről és módszerekről megvalósíthatósági tanulmányok készülnek. A tanulmányok elkészítése tevékenység tartalmazza a tapasztalatok írásbeli összegyűjtését a tanulmányutak résztvevőitől, azok összegzését, megvalósíthatósági elemzést (a városi drogprevenciók stratégiába és tevékenységbe történő beépítés lehetőségének bemutatását), az elérhető szakirodalom elemzését és költségbecslés és forrástérkép készítését. A becsült oldalszám (helyszínenként 2-3 oldal a minimális terjedelem).

2. Sorstársi beszámolók, pozitív üzenetek

Drogprevencióval foglalkozó szakemberek szerint jelentős hatással bír a korábbi szerhasználók beszámolója. Ugyanakkor nem az elriasztás, hanem a szermentes élet népszerűsítése kell, hogy a célja legyen ezeknek az alkalmaknak, azaz a pozitív üzenet.

A projektben együttműködőként részt vesz a város legnépszerűbb szórakozóhelye, mely vállalta olyan előadók meghívását, akik népszerűek a fiatalok körében és hajlandók a projekthez illeszkedő előadás megtartására. A rendezvényhez hely biztosítását és a szervezést is vállalták.

3. Sorstárs és kortárs csoportok szervezése

A projekt tervezésekor felmerült, hogy a városi két szegregátumban tapasztalható helyzet indokoltá teszi célzott alprojekt tervezését eltérő hangsúlyokkal az itt tapasztalható drogügyi helyzetnek megfelelően. Az egyik célzott tevékenység a droghasználó fiatalok számára sorstárs csoport szervezése. Két ilyen csoportot szervezünk (ez eltérő szocio-kulturális adottságok miatt). Az egyik a két szegregátumban élő fiatalok számára, míg a másik a nem itt élő, de droggal már tapasztalatot szerzett (azt rendszeresen használók) köre.

3.1 A kortárs csoport bevonásának módszere

A kortárs segítség azonos vagy hasonló korcsoportba tartozó személyek között megvalósuló segítség és támogatásnyújtás illetve a másik személyre irányuló aktív figyelem. Ez egy természetes segítségnyújtási forma. A kortárs program során a fiatalok megtanulják, hogyan tudják korrigálni és pozitívan támogatni egymást.

A hasonló korosztályba tartozó kortárs segítők könnyebben és hatékonyabban érik el nehézségekkel küzdő társakat, mint egy korban idősebb személy. A tizenévesek társadalmi szokásai komoly kihívást jelentenek a felnőtt társadalom számára.

Mára a szülők, pedagógusok által képviselt értékek egy része a fiatalok számára elértéktelenedett. Nincs előttük hiteles példa, pozitív minta(értékközvetítés).

A kortárs képzés célja olyan fiatalokat kiképezni, akik hatékonyan be tudnak avatkozni a droghasználattal kapcsolatos folyamatokba és a negatív tendenciákat segítenek visszafordítani.

3.2 Csoportmunka az önkéntes kortárs csoporttal

A kortárs támogató képzések során a tanulók megfogalmazták azon igényüket, hogy a képzés befejezése után rendszeresen találkozzanak. Ebből az önkéntes csapatból lesznek a projekt önkéntes kortárs segítői.

3.3 Sorstárs csoport szervezése

A kortárs csoport szervezését az indokolja, hogy az önkéntes segítség és tapasztalatátadásnak ez a leghatékonyabb módja. A sorstárs csoport módszerrel ellentétben egy, de a szegregátumból és város többi részéből érkező fiatalok számára közös csoportot szervezünk, mely során erőfeszítéseket teszünk arra, hogy a közös tevékenységek oldják a feszültségeket, előítéleteket, növeljék az elfogadást a megértésen keresztül. Ezzel a projekt nem titkoltan túlmegy a horizontális elvek alkalmazásán, mivel a város számára (és ezt a projekt előkészítése során szervezett fókuszcsoportos beszélgetések is alátámasztották) nagy probléma a szegregátumokhoz köthető deviancia (így például a drog terjesztése a nem itt élők számára is sokszor ide köthető). Olyan másodlagos, de nagy fontosságú célt kötünk tehát ehhez a tevékenységhez, mely a város életét a drog-prevención túl is képes lesz pozitívan befolyásolni.

A megszólításban, bevonásban kulcsszerepet szánunk a 2. tevékenységben bemutatott „sorstársi beszámolóknak”, azaz a városi szórakozóhelyre tervezett rendezvényeknek.

A felkeresést ún. tapasztalati szakértő bevonásával támogatjuk. A tapasztalati szakértő a közösségben él vagy élt és rendelkezik szoros kapcsolatokkal. Elfogadott a célcsoport körében és érti, támogatja a projekt célkitűzéseit, tevékenységeit.

A kortárs és sorstárs csoportok tagjai számára szeparált és közös élményszerző programokat is kínál a projekt. Fontos, hogy egyfajta fokozatosságot alkalmazunk a programok lebonyolításában, azaz ezek a programok eleinte a belső közösségépítést, pozitív értékek erősítését, konfliktusmentes kommunikációt szolgálnak a csoporton belül, majd a csoportok közös programjai már az elfogadást, tágabb – roma és nem roma fiatalok közti – együttműködést valamint a még konkrétabb droghasználat megelőzését célozzák.

4. Bevonáson, aktív részvételen, kreativitáson, pozitív élményszerzésen alapuló tematikus tevékenységek (a tapasztalatok „kibeszélése”, megjelenítése pl. képregényben, filmes foglalkozásokon, hip-hop, rap zenei programokban).

A projekt megvalósítóinak tapasztalata azt mutatja, hogy a szenvedélybetegségekhez kapcsolódó élmények megjelenítése, az arról való kommunikáció sokkal könnyebb áttételes módon, művészeti alapú tevékenységek alkalmazásával. Ezt a módszert professzionális, művészeti tevékenységekben jártas csoportvezetők megbízásával, rendszeres formában tervezzük. A tematikus foglalkozásokra való bevonást már a kortárs csoport tagjainak részvételével tervezzük. Ők – természetesen a hagyományos bevonási formák mellett: iskolai hirdetés, közösségi és hagyományos média – lesznek azok, akik az ismeretségi körük felhasználásával „toboroznak” ezekre a foglalkozásokra. Emellett a projektbe beépítettünk egy olyan prevenciós előadásorozatot is, amelyiket a városi és környező (droghasználattal, egyéb devianciával jelentősen érintett: Gyöngyösoroszi, Gyöngyöspata és Halmajugra) települések alapfokú- és középiskolába viszünk el. Itt a szenvedélybetegségekről érintőlegesen lesz szó, sokkal inkább arról szólnak ezek a prezentációk, hogy a programunk mit ajánl HELYETTE. Ezt az előadásorozatot „Utazó cirkusznak” neveztük el, melynek célja, hogy kedvet csináljon a projektben sorra kerülő programokhoz, „rávigye” a fiatalokat azokra.

A projekt célja, hogy a résztvevőket hozzásegítse ahhoz, hogy a film nyelvén is kifejezhesse érzéseit, gondolatait. Munkánk lehetőséget biztosít arra, hogy a résztvevők a filmkészítés során traumatikus élményeket, nyomasztó titkokat "játszanak ki", melyek akadályozzák őket az egészséges lelki és fizikai fejlődésben. A művészetterápiás csoportmunkában a résztvevők filmkészítéssel való megismertetése és a művészetterápiás alkotófolyamatban való részvétel mellett (heti 2 órás, rendszeres foglalkozás több hónapon keresztül) az érdeklődők megismerhetik a résztvevők filmes alkotásait is a folyamat végén rendezett házi vetítésen. A résztvevők a műveikkel izgalmas és kreatív, maradandó szellemi és kulturális értékeket hoznak létre. Jelen projektben a célunk indirekt célzatú drogrevenió és ártalomcsökkentés a filmkészítés és a pszichodráma eszközrendszerével. A csoportot filmes szakember és pszichológus tartják társvezetésben.

A filmes tevékenység elsődleges célja a filmcsoport folyamat (dramatikus játékok és filmek forgatása drog tematikában) mellett az, hogy a gyerekek és fiatalok megismerkedjenek egymással a közös filmes munka keretében, és a résztvevők között indirekt módon egy erős alapokon nyugvó, kölcsönös odafigyelésen alapuló kapcsolat alakulhasson ki. A művészetterápiás fókuszú filmalkotó csoportnak nem direkt célja a prevenció meggyőző munka, hanem a közös alkotótevékenységgel szándékozunk egy olyan élményt adni, ami helyettesítheti a gyerekek és fiatalok kapcsolat nélkülségből fakadó élménykereső magatartását. Ha ezek a fiatalok a bizalom megteremtődése után a film nyelvén el tudnak kezdeni arról beszélni, hogy hogyan jutottak el a jelenlegi helyzetükbe, akkor szintén az alkotófolyamat keretében azt is meg tudják fogalmazni, hogy milyen segítségre van szükségük ahhoz, hogy szer nélküli életet válasszanak. A filmalkotásvirtuális tere a résztvevők számára védelmet biztosít, szerepneveken, fiktív történetet konstruálva mesélhetik el a nehezen elmesélhető, valamint magában a filmalkotásban megfogalmazott vágyteljesítő fantáziák korrekív élményként hatnak az alkotóra, a teljes alkotói fókuszcsoportra, valamint a problémával érintett, szintén függőségekkel küzdő sorstársakra is.

A Gyerekszem Egyesület filmes és pszichológus szakemberei 15 éve végeznek filmcsoportos munkát családban és családon kívül nevelkedő gyerekek és veszélyeztetett fiatalok számára. (Drogfüggő fiatalok: Szegletkő gyermekotthon, kriminalizálódott fiatalok: Aszódi javítóintézet). Az elmúlt évek során csaknem 400 kisfilm került ki az alkotó gyerekek és fiatalok kezéből.

A történetmesélés képregényben tevékenység valódi adaptációs tevékenység, mivel ezt a módszert tudomásunk szerint nem alkalmazzák Magyarországon. A minta egy Indiában, mélyszegény közösségben egy szociális munkás-grafikus által kidolgozott módszer, ami két részből áll. Első része, hasonlóan a filmes foglalkozáshoz, az egyéni történeteket ragadja meg, dolgozza fel. A második rész a képregénytechnika alapjainak elsajátításáról szól. Ehhez nem kell fejlett grafikai készség, mivel olyan mintákat, sablonokat ad át a technika, amellyel egy minimális rajzkészséggel rendelkező személy is el tud mesélni egy egyszerű „történetet”. Ennek a módszernek további előnye, hogy nem kell hozzá felszerelés és akár rövid, napi rendszerességű alkalmazásra is lehetőséget ad.

Ezzel az adaptációval célunk, hogy más helyekre is eljuttassuk a módszert, mivel elsajátítása szintén nem igényel nagy apparátust. Az elterjesztés céljából – az angol nyelvű füzet mintájára – egy rövid, érthető munkafüzetet készítünk.

5. Prevenció célú kiállítás

A kiállítás címe: Köztes Átmenetek

A kiállítást külső szolgáltatásként veszi igénybe a projekt: Köztes Átmenetek Nonprofit Kft.

A kiállítás már járt Gyöngyösön és a városi szakemberek hatékonynak ítélték meg, ezért döntöttünk a projektbe építéséről.

II. Szülőcsoportok szervezése

1. A kockázati célcsoportba tartozó fiatalok családjainak megszólítása (külön alcsoportként kezelve a szegregátumokban élőket)

A projekt talán legnagyobb kihívását jelenti azoknak a szülőknek a megszólítása és bevonása, akik talán még nem is szembesültek a gyerekeik drog (és alkohol-) fogyasztásával, az esetlegesen kialakuló függőséggel.

2. Segítő csoportok szervezése szülőkből segítő szakemberek bevonásával, rendszeres találkozók, programok a szülők számára

A szülői csoport működésének célja, hogy a szülők számára lehetőséget biztosítson a szolidaritás megélésére, segítségkérésre, de – és ez indirekt módon talán még fontosabb – a közösségi élmény megtapasztalására. Mindezt nem lehet egyből drogrevenziós célra felhasználni, mivel a problémával sok esetben a szülő nincs tisztában vagy nem kezeli súlyának megfelelően.

Véleményünk szerint az a szülő tud segíteni gyerekének, aki maga is képes megélni és meg is éli a személyes sikert. Ehhez a sikerhez szeretnénk eljuttatni ezeket a szülőket.

Jelenleg Gyöngyösön nem működik csoport alapú szociális munka nemcsak a drogrevenzió területén, de más probléma esetében sem. Így ez a tevékenység többszörösen hiánypótló lenne, mert más területeken dolgozó szakemberek is tapasztalatot szerezhetnének ezzel a módszerrel.

A felkeresést ún. tapasztalati szakértő bevonásával támogatjuk. A tapasztalati szakértő a közösségben él vagy élt és rendelkezik szoros kapcsolatokkal. Elfogadott a célcsoport körében és érti, támogatja a projekt célkitűzéseit, tevékenységeit.

3. Tanácsadás és krízishelyzeti kapcsolatfelvételi lehetőség (hot-line, közösségi média alapú elérés)

A városban rendszeres tanácsadás és krízishelyzeti kapcsolat sem működik. A projekt keretében elindítjuk a rendszeres tanácsadást és a napi 4 órában elérhető krízisvonalat is. (Fontos, hogy a krízisvonal esetében felvesszük a kapcsolatot más nyertes projektekkel és kezdeményezzük a vonal közös működtetését költséghatékonysági szempontból. Önmagában Gyöngyösön és vonzáskörzetében egy ilyen vonal fenntartása semmiképp nem jelentene folyamatos leterhelést, a kapacitást célszerű megosztani.)

4. Önkéntességen alapuló, közösségi akciók szervezése

A szülői csoport folyamatos működése csak abban az esetben képzelhető el, ha a találkozók konkrét akciókhoz tudnak kapcsolódni. Enélkül a résztvevők motivációja elveszhet. A csoportot továbbá azzal a céllal hozzuk létre, hogy a szülők számára is élményt, sikert jelentsen. Így olyan kezdeményezéseket ösztönzünk, mely a tágabb közösségük számára is értéket jelenthet. Emellett természetesen fontosak lesznek azok a tevékenységek is, amelyek „csupán” a résztvevők életminőségén tudnak javítani.

III. Érzelmi nevelés, érték közvetítés – „Előbb kérdezz, aztán...”

1. Agressziókezelés másutt már bevált metodika alapján

A projekt-csapat tagja rendelkezik ART-tréneri képesítéssel. Kézenfekvő, hogy a jól bevált technikát a projektbe is beépítsük, mivel a célcsoportba tartozó fiatalok jelentős része küzd az agressziókezelés hiányából adódó konfliktusokkal.

Sok fiatal nő fel olyan családban, ahol a szülők agresszióval oldják meg saját problémáikat, gyakran alkalmaznak testi fenyítést. Az ilyen családokban felnövő gyerekek gyakran játszanak agresszív játékokat és legtöbbször szintén agresszív gyerekekkel játszanak. Órák ezreit töltik el agresszív számítógépes játékokkal és a televízióban sugárzott, erőszakkal teli programok nézésével. Kamaszkorukban pedig közülük sokan csatlakoznak agresszív fiatalokból álló bandához vagy más antiszociális csoporthoz.

A komplex problémákat csak komplex megoldási módszerekkel lehet kezelni. Minden agresszív tettnek több oka van.

A viselkedéskorrekciós tréning azon az elméleten alapul, amely szerint minden — gyermekek és fiatalok által elkövetett, az iskolában, otthon vagy a társadalomban megnyilvánuló — agresszív cselekedet több belső és külső okra vezethető vissza.

Ezekre a fiatalokra egyrészt jellemző, hogy kevésbé fejlettek vagy teljesen hiányoznak azok a személyes, interperszonális és szociális-kognitív készségeik, amelyek a hatékony proszociális viselkedés alapját képezik, másrészt pedig nem rendelkeznek önkontrollal. Erre utal a fiatalok nagyfokú impulzivitása, és hogy gyakran nyúlnak agresszív eszközökhöz szükségleteik kielégítése, és céljaik elérése érdekében. Harmadrészt pedig, ami a normákat és az értékeket illeti, ezek a fiatalok az erkölcsi érvelés konkrét és önző formáját sajátították el, és e tekintetben primitív szinten mozognak.

A tréning célja, hogy olyan ismeretekkel és készségekkel kell felruházni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű fiatalokat, amelyek segítségével az antiszociális viselkedés csökkenthető, a szociális alternatívák használata fokozható. Kiemelt cél, hogy a résztvevők magatartásában, a társas érintkezések során pozitív irányú változás indukálódjék.

2. Mentálhigiénés szakember alkalmazása tanácsadóként, személyes tanácsadás

A közösségi ellátás a pszichoszociális rehabilitáció eszközeivel nyújt segítséget a saját lakókörnyezetükben élő krónikus pszichiátriai és szenvedélybetegeknek. A közösségi ellátás hosszú távú segítséget nyújt a pszichiátriai és szenvedélybetegek szociális kompetenciájának javításában, a stigmatizáció csökkentésében, az egészségügyi ellátás igénybevételében, a foglalkoztatási rehabilitációban, a társadalmi szerepvállalásban, ezáltal az ellátottakat képessé teszi személyes céljaik elérésére, támogatja a hozzátartozókat.

3. Együttműködést és kooperációt segítő programok

A tevékenység célja, hogy olyan fiatalok számára tegyük lehetővé a kooperatív technikák megélését, akik hétköznapi környezetükben nem rendelkeznek ilyen tapasztalattal. A bevont fiatalok számára indirekt módon nyújtunk drogprevenciót, azaz a szerhasználattal szemben nyújtunk alternatív élményt, közösségük képessé válik a csatlakozásra a projekt többi eleméhez (művészeti alapú foglalkozások, önkéntes segítők).

A programokon részt vesznek a kortárs és sorstárs csoportok tagjai is. Előbbiek önkéntes segítőként. Szintén részt vesz olyan prevenciós (addiktológus) szakember is, akihez a fiatalok káros szenvedélyekkel kapcsolatos kérdéseikkel fordulhatnak. A korábbi tapasztalatok szerint rendszeresen előfordul olyan helyzet, amikor egy hosszabb, elvonulós programon résztvevő fiatalon elvonási tünetek mutatkoznak, „kattog”. Az addiktológus szakember részvétele segít ezeknek a helyzeteknek a kezelésében is.

Többféle tevékenységtípust terveztünk a sorstárs táboron belül. Az egyik a sziklamászás, tábor keretében. A másik a kajaktábor. A tevékenység a koncentráció mellett fokozott együttműködést is igényel, ugyanakkor élményszerűsége vonzó a fiatalok számára. A táborban törekszünk az önellátásba (főzés) bevonásra. A táborban esténként facilitált beszélgetések lesznek és lehetőség nyílik egyéni beszélgetésekre is.

A sorstárs tábor az élményterápia eszközével mozdítja meg a résztvevő fiatalokat egy motiváltabb és közösségi részvételre nyitottabb irányba. Drogprevenációs hatása az alternatív élmény és a közösségi lét megélésén alapul. A tábor felnőtt kísérői olyan sokéves, a célcsoport körében tapasztalatot szerzett szakemberek, akik maguk is az aktív életformát vallják magukénak, a sport és a természet szeretete számukra is kiemelt fontossággal bír

IV. Koordináció a városi intézmények és szakemberek közt

1. *Havi rendszerességű találkozó, melyek során az egyes szenvedélybetegségekre külön „eljárások” kerülnek kidolgozásra*

2. *A több szakembert, intézményt érintő „ügyfélutak” kidolgozása, egyszerűsítése, leírása és kommunikálása*

3. *Esetmegbeszélések*

4. *Másutt alkalmazott módszerek megismerése, adaptációjának előkészítése (tanulmányutak, megvalósíthatósági tanulmányok készítése)*

A szerfogyasztó fiatalokkal foglalkozó szervezetek, intézmények területi és szakmai alapon való együttműködésének kialakítása és fejlesztése a helyi összefogás erősítése, a kábítószer-probléma megelőzése és kezelése érdekében, a helyi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum bevonásával, a párhuzamos beavatkozások csökkentésével, a közösségi kohézió erősítésével.

A megvalósításban szerepet kapó szakemberek és intézmények képviselőiből álló munkacsoport a projekt tanácsadó testületeként véleményezi a projekt megvalósítását (találkozik minimum negyedévente);

Az egyes szenvedélybetegségekkel kapcsolatban érintett szakemberek számára szervezett munkacsoportban a résztvevők ismereteinek bővítése, szemléletformálás történik abból a célból, hogy a prevenció új technikáit megismerjék, a hangsúly átkerüljön az adminisztratív megoldásokról a preventív, segítő (ok-okozati alapú válaszokat kínáló) megoldásokra.

V. A városi drogstratégia évenkénti felülvizsgálata, ötéves intézkedési tervvel való kiegészítése (Helyi akcióterv)

1. *A jelenlegi drogstratégia megvalósulásának értékelése évenkénti adatgyűjtéssel*

2. *Projektfejlesztés, új projektek generálása*

3. *További szakemberek bevonása, a városi humán erőforrás-fejlesztéshez javaslatok megfogalmazása*

4. *A drogstratégia összehangolása a többi városi ágazati stratégiával (sport, turizmus, kultúra).*

VI. Városi ifjúsági közösségi tér kialakítása

1. *Ifjúsági színtér kialakítása és működtetése (városi finanszírozással)*

A kialakítandó közösségi tér általános ifjúsági közösségi térként üzemel, fenntartása folyamatos, drogprevenciós szerepét a pályázati projekt befejezése után is ellátja. Egyaránt alkalmas lesz egyéni esetkezelésre, illetve csoportos foglalkozásokra, drogprevenciós feladatok megvalósítására. A közösségi tér részeként alacsonyküszöbű szolgáltatást biztosítunk 0-24 órában klub jelleggel, elsősorban a csellengő fiatalok elérése céljából, Az ifjúsági közösségi tér kialakítása és fenntartása során ösztönöznünk kívánjuk a fiatalok önkéntes szerepvállalását.

A ház munkatársai rendszeresen szerveznek – a projekttevékenységeken túl is – sport és kulturális programokat. Ezek a programok illeszkednek a célcsoport kulturális értékeihez. A klubszerű foglalkozások mellett hetente legalább egy zenei vagy más művészeti ágba tartozó előadás lesz. A fellépők fele részben városi vagy környékbeli zenekarok, előadók.

A ház teret biztosít kiállításra azoknak a fiataloknak, akik valamely képzőművészeti ágban alkotnak (fotó, képzőművészet).

A saját szervezésű programok mellett ösztönözzük a város fiataljait, hogy maguk is szervezzenek programot a házba, használják sajátjukként azt.

A projekt helyszínei

A projekt részére helyszínt a városi önkormányzat biztosít. A tervezett helyszín egy újonnan kialakítandó ifjúsági színtér, melynek felújításáról a városi önkormányzat a 2017. november 23-i ülésén dönt.

A projekt egyes elmei (prezentációk és felhívás, bevonás) a város, valamint három másik környező település intézményeiben valósulnak meg.

5. A PROJEKT FENNTARTÁSA

5.1. A projektmegvalósítás befejezését követő kötelezettségek ismertetése

A pályázó Gyöngyös Város Önkormányzata illetve a vele együttműködő városi Kábítószerügyi Egyeztető Fórum vállalja, hogy a projektben elkezdett tevékenységeket két éven keresztül fenntartja és működteti. A vállalás az egyszeri projekttevékenységekre (pl. módszerek adaptációja) nem vonatkozik, illetve annyiban módosul, hogy a kidolgozott, kipróbált módszereket más szakmai szervezeteknek és önkormányzatoknak bemutatja és segíti a további elterjesztést, alkalmazást.

A projekt egyik fő tevékenysége a helyi szakemberek módszertani felkészültségének fejlesztése és szemléletük formálása a hatékony prevenciós megoldások alkalmazásának irányába. Ez a hatás a projektidőszak után is fennmarad, a megismert módszerek (pl. filmes, zenei foglalkozások) beépülnek a városi ifjúsági ellátásba. Ezt segíti, hogy a létrejövő ifjúsági tér a projektidőszak után is teret ad ezeknek a foglalkozásoknak és a célcsoport tagjai számára nyújt szolgáltatásokat, melyek közt kiemelt szerepet kapnak a direkt és indirekt prevenciós tevékenységek.

A város vállalja, hogy az ifjúsági színteret a projektet követően is működteti, annak költségeit saját erőből biztosítja. A szükséges forrást az éves költségvetésébe nevesítetten betervezi.

A KEF a projektidőszak után is, mint a megelőző években is működik, koordinálva a város prevenciós tevékenységét.

A projektben létrejövő együttműködések fennmaradnak, azok további szereplőkkel bővülnek.

5.2. Az eredmények hasznosulása, fenntarthatósága

Gyöngyös esetében nem kérdéses, hogy a jövőben is szükség van jól működő ifjúságpolitikára, célzott prevenciós tevékenységekre (ebbe a körbe az összes szenvedélybetegség beletartozik). Ezt a város versenyképességének fenntartása mellett indokolja a város fejlesztési stratégiája, mely a képzett és hatékony munkaerő biztosítása mellett turisztikai vonzerő növelésével is számol. A szenvedélybetegségek preventív kezelése emellett a szociális kiadások mérséklését vagy hatékonyabb felhasználását is jelentheti hosszú távon.

A projekt keretében létrejött szolgáltatások fennmaradása mellett fontos az a hatás, mely a prevenció új szemléletű (családi alapú, indirekt) megközelítését jelenti. A városi szakemberek, intézmények maguk jelezték az együttműködés kialakítására vonatkozó igényüket valamint az új módszerek szükségességét, ezt a projekt teljes mértékben képes kielégíteni.

A projektben érintett intézmények fennmaradása a projektidőszak után is biztosított, így a várt szakmai hatás fennmaradása intézményi szinten is megoldott.

A projektben fontos szerepet kap a kortárs csoportra alapozott önkéntes-képzés és –koordináció. Elmondható, hogy e tekintetben a város jelenleg nem aknázza ki például az Iskola Közösségi Szolgálatban rejlő lehetőségeket sem, ami a projekt hatására változni fog, mivel olyan tartalmas és hasznos önkéntes-programot is kínálunk, mely a jövőben folytatható lesz. Ezt a létrejövő ifjúsági szintér infrastruktúrája és a projektben részt vállaló szakemberek felkészítése teszi lehetővé.

6. HORIZONTÁLIS VÁLLALÁSOK

- Az európai uniós forrásból támogatott projektek kedvezményezettje köteles a projektre vonatkozó környezetvédelmi és esélyegyenlőségi jogszabályokat betartani, a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett környezeti kárt és az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni.

A projekt megvalósítása során figyelmet fordítunk a környezetvédelmi és kulturális értékek megőrzésére. Ezen belül is: A projekt dokumentumkezelése során törekszünk csak a legszükségesebb nyomtatásra, az elektronikus kommunikációnak biztosítunk elsőbbséget.

A projekt beszerzései során (főként: ellátás) olyan beszállítókat keresünk, melyek környezettudatos módon előállított termékeket forgalmaznak. A projekt rendezvényein csak a legszükségesebb mértékben alkalmazunk jelentős környezetterhelést jelentő műanyag edényeket (poharak, tányérok).

A tervezett utazások során a lehetőségekhez mérten a közösségi közlekedést preferáljuk.

A tervezett ifjúsági szintér helyszíne műemléki védettséget élvező épület. Nemcsak a felújítás, hanem a használat során is törekszünk a műemléki értékek megőrzésére, azok bemutatására.

- A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikációjában és viselkedésében a támogatást igénylő esélytudatosságot fejez ki: nem közvetít szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

A projekt tervezésekor nem horizontális elvként, hanem fő szempontként lett figyelembe véve a városi roma lakosság problémája és igényei. Ennek megfelelően bevontuk a tervezésbe a Roma Nemzetiségi Önkormányzatot, a települési szegregátumokban megvalósuló tevékenységeket alprojektként kezeljük és külön cigány tapasztalati szakértőt vonunk be a projektbe.

A projekt során küzdünk a széles körben létező előítéletek ellen, bemutatjuk a mélyszegénység okozta determinációt és azokat a lehetőségeket, ahogy a többségi társadalom partnerként közösen tud részt venni az integrációs folyamatban. Ugyanakkor a közösségi akció projekttevékenység során a cigány közösség tagjai is részesei lesznek a többségi társadalommal való jobb együttműködés megtervezésének. Érvényesítjük a „semmit nélkülük” elvet.

- Rugalmas munkaidő szervezés vagy csúsztható munkakezdés lehetőségének megadása férfiak és nők számára egyaránt.

Mivel a projekt megvalósítói vagy vállalkozói szerződés vagy megbízási szerződés keretében végzik feladatukat, a munkaszervezésre vonatkozó elv nem releváns. Ugyanakkor az egyes projekttevékenységek szervezésekor törekszünk a célcsoport és a szakemberek egyéb elfoglaltságának figyelembe vételére.

- Ha a támogatást igénylő ötven főnél több személyt foglalkoztató költségvetési szerv, vagy többségi állami tulajdonban álló jogi személy, az igénylőnek igazolnia kell az esélyegyenlőségi terv meglétét az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 63. §-nak megfelelően.

- Ha a támogatást igénylő települési önkormányzat, az igénylőnek igazolnia kell a helyi esélyegyenlőségi program meglétét az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 31. § (6) bekezdésének megfelelően.

Azesélyegyenlőségi terv rendelkezésre áll. Internetes elérhetősége: <http://www.gyongyos.hu/strategiak-koncepcio/1320-gyongyos-varos-helyi-eselyegyenlosegi-programja>

- Az előírt esélyegyenlőségi intézkedések eredményét a beszámolóokban rendszeresen be kell mutatni.

Ezt a beszámolók elkészítésekor vállaljuk.

7. NYILVÁNOSSÁG BIZTOSÍTÁSA

A projekt végrehajtója vállalja, hogy eleget tesz az Arculati kézikönyv elvárásainak. A következő nyilvánossággal kapcsolatos tevékenységek épülnek be a projektbe:

1. A projekt nyilvánosságának biztosítása tájékoztató rendezvényekkel, nyitó- és zárórendezvény szervezése. Külön figyelmet fordítunk arra, hogy ezekre a rendezvényekre főként a célcsoportba tartozó fiatalok legyenek meghívva és a városi szakemberek. A záró rendezvényen beszámolunk a projekt eredményeiről, erre a rendezvényre hasonló projektet megvalósító vagy megvalósítását tervező, más településen dolgozó szakembereket várjuk.
2. A városi médiában (televízió, rádió és nyomtatott újság) legalább hat alkalommal jelenik meg a projekt. A megjelenés célja a célcsoport bevonása és a projekt drogprevenciós tevékenységének bemutatása a nyilvánosság számára.
3. Az önkormányzat honlapján a projektet önálló menüpontban, elérhetőségek megadásával jelentetjük meg.
4. A projektben önálló honlapot is létrehozunk, mely fórum funkciójával a célcsoport számára is biztosítja a kommunikáció és közvetlen visszajelzés lehetőségét. A honlapra minden munkatárstól várunk anyagokat, a honlapokat a projekt menedzsere szerkeszti. Legalább heti egy anyag közzétételét vállaljuk.
5. A projekt megvalósítása során mind a fizikai, mind a virtuális térben megjelenő anyagokon feltüntetjük a támogatás tényét, a támogatót és a támogatási összeget. A projekt elsődleges helyszínén, a városi ifjúsági térben elhelyezzük az Arculati kézikönyv által előírt tájékoztató táblát.